

Hvordan kan specialpædagogik hjælpe mennesker med demens?

Mette Jessen, Cand. pæd. pæd. psyk. og specialskolelærer, ejer af Center For Psykologisk Udvikling

Demensindsats



Mette Jessen er can. Pæd. Pæd. Psyk – eller det man i gamle dage kaldte for skolepsykolog. Hun har arbejdet som konsulent ved firmaet Specialisterne, som arbejder med at skabe arbejdspladser til mennesker med f.eks. autisme eller ADHD.

Oplægget handler om, hvordan vi kan overføre nogle af de redskaber, der anvendes til mennesker med autisme og ADHD til demensområdet.

For mennesker med autisme og ADHD er specialpædagogik hele fundamentet for, at disse mennesker kan fungere i et job, eller kan få hverdagen til at fungere.

Specialpædagogikken er blevet moderne og bliver i nogle tilfælde kaldt for inklusionspædagogik. På samme måde er specialpædagogikken også udsprunget af socialpædagogikken.

Specialpædagogikken stammer fra specialundervisningen. Det drejer sig om at lave tiltag for mennesker, som har særlige behov for, at de kan lære og fungere.

Tiltagene skal være individuelt tilrettelagt med udgangspunkt i personernes styrker.

Det er vigtigt at kunne identificere personens behov, lægge en strategi og anvende konkrete redskaber, så den daglige livsførelse, udvikling og delta-gelse vedligeholdes, på trods af de særlige behov.

På samme måde kan der arbejdes med demensomsorgen, og det må erkendes, at der er mange ligheder med f.eks. personcentreret omsorg i denne tankegang.

Tænkning bag specialpædagogikken

Der findes 3 sæt briller inden for specialpædagogikken

- Det psyko-medicinske paradigme
- Det sociologiske paradigme
- Det organisatoriske paradigme

Det er vigtigt at være opmærksom på, hvordan sproget kan påvirke den tilgang vi har i arbejdet med demens.

I det organisatoriske paradigme findes alle de nye og gamle redskaber, som kan bruges i praksis. Det er et område, der er i rivende udvikling.

Som udgangspunkt er vi nødt til at have det mind-set, at der altid er en fornuftig grund til, at folk agerer som de gør - det er i hvert fald det som personen selv synes virker mest fornuftigt.

Som hovedpunkter skal man være opmærksom på:

- Have fokus på det som virker – være anvisende og dermed selvhjulpen
- Kommunikation – hvilken type kontakt og kommunikation virker på den enkelte. Hvordan skal vores tilgang være?
- Latenstid - ting må ikke gå for stærkt – det er vigtigt, at personen kan få lov at følge med og får lov at sætte tempoet
- Bevare kontrol og overblik - hvordan giver vi borgeren kontrollen og overblikket i hverdagen, så der opleves en sammenhæng?
- Skab mening for den enkelte - det skal give mening for at være til og stå op om morgenen.

At tage på tur...

Mette Jessen har i løbet af sommeren være ude og få erfaringer. Hun har blandt andet været på plejecenter og fulgt en del demenskoordinatorer.

På plejehjemmet møder hun en dame, som er vild med gorillaer og derudover har en tendens til at gå fra plejehjemmet. Hver fredag besøgte hun zoologisk have, hvilket hun havde gjort igennem mange år. Det viste sig, at der var dage, hvor hun var taget på sin tur til Zoologisk have, hvor hun havde svært ved at finde hjem. Ved flere lejligheder søgte hun hjem til sin gamle bolig, fordi hun havde glemt, at hun var flyttet på plejehjem.

Hendes ressourcer lå i, at hun faktisk kunne planlægge en tur og komme af sted. Her er læringsstilen visuel, idet hun responderer positivt på billeder. For hende var det vigtigt at kunne opretholde det liv, hun altid havde haft. Derudover var det vigtigt for hende at få orden i kaos og få skabt noget genkendelighed, for at få et overblik over hendes nye hjem.

Sammen med Mette Jessen tegnede hun et kort, der gav hende det overblik, hun manglede.



Damen virkede også rumretningsforstyrret. Derfor blev der sat billeder af gorillaer op på hendes dør, så hun kunne genkende den. I stedet for at være hende som tog på tur, blev hun til hende, som var på tur, fordi hendes hjem blev gjort overskueligt for hende.

Inspiration til konkrete redskaber

Mette Jessen præsenterer også redskabet de 10 H'er, som er en liste af konkretiserende spørgsmål, der kan hjælpe en person til at skabe en konkret situation/overblik over hverdagen. De kan formidles visuelt, verbalt eller nonverbalt. Et skema kan for eks. være med til at definere hvad man skal hvornår og med hvem.

Ofte vil skemaet skulle være meget forenklet, når det er til mennesker med demens og kan f.eks. illustreres med billeder.

Der kan også være tilfælde, hvor folk har svært ved at huske rækkefølgen til f.eks. hvordan man går på toilet. Mette Jessen viser eksempler på en billeddrække, som kan hjælpe folk til at blive mere selvhjulpne og mere selvstændige. Billeddrækker hjælper dem måske fra at skulle have fuld hjælp, til at kunne blive guidet via billeder.

Hun viser også billeder af, hvordan man kan markere f.eks. tøjskabe, eller hvor der skal dækkes bord via enten skriftlige skilte eller visuelle billeder - alt afhængig af beboerens læringsstil. Det er meget vigtigt, at denne type redskaber er individuelt tilpassede, synlige og i øjenhøjde. De skal være pædagogisk anvisende. Sidder personen f.eks. på toilettet, skal de kunne læses, når personen sidder på toilettet og under toiletbesøget.

Det er vigtigt, at man forstår pædagogikken bag, når man bruger denne type redskaber, og tilgangen skal være 'opbyggelig' og ikke 'nedbrydelig' for personen med demens.

Til sidst præsenterer Mette Jessen den positive spiral, som viser hvordan glæde, stolthed og tilfredsstillelse hos en beboer understøtter denne udvikling. Hvis man ønsker at lære mere omkring specialpædagogik, kan Mette Jessens anbefalinger til litteratur findes [her](#).